

Біцюра О.В.

кандидат юридичних наук,

прокурент «Elinada» sp z o.o. (Польща)

СУТНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ЕКОНОМІЧНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Сфера економіки є високоприбутковою та стратегічно важливою системою держави. Загрозою для забезпечення економічної безпеки держави є злочинність. Тому одним із пріоритетних напрямів забезпечення економічної безпеки країни є протидія економічній злочинності.

Пріоритетним завданням в діяльності кримінальної поліції є профілактика економічних кримінальних правопорушень, яка має вирішальне значення у протидії економічній злочинності взагалі та запобігання економічним кримінальним правопорушенням зокрема.

Аналіз практики діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо протидії економічній злочинності дозволяє нам виокремити наступні напрями їх діяльності по профілактиці економічних кримінальних правопорушень, у тому числі й економічних злочинів, на загальному рівні: 1) аналіз стану економічної злочинності, тенденцій її розповсюдження, її динаміки, структури та географії; чинників, що її обумовлюють, прогноз криміногенної ситуації в соціально-економічній сфері держави та в окремих її регіонах; 2) створення системи кримінологічного моніторингу усіх галузей економіки; 3) поточне та перспективне планування заходів щодо профілактики економічної злочинності в цілому та окремих видів економічних кримінальних правопорушень; 4) профілактики корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією; 5) виявлення та здійснення превентивних заходів щодо осіб, які в силу своєї поведінки можуть вчинити економічні кримінальні правопорушення; 6) розробка та реалізація програм, комплексних і цільових оперативно-профілактичних операції, а також інших заходів, спрямованих на активізацію протидії злочинності на визначених пріоритетних напрямках; 7) здійснення заходів, спрямованих на встановлення майна та матеріальних цінностей, здобутих кримінально протиправним шляхом; 8) своєчасний розшук осіб, які ухиляються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду та відбування покарання за вчинення економічних кримінальних правопорушень [1, с. 147-148].

Особлива увага правоохоронних органів повинна приділятися профілактиці кримінальних правопорушень на індивідуальному рівні. Як зазначив Д. А. Шестаков, під індивідуальною профілактикою злочинів

розуміють здійснення з метою запобігання злочинам впливу на конкретну особу або на її безпосереднє оточення, що складається в соціальній або психологічній підтримці, а у разі необхідності – також у контролі [2, с. 254-255].

Різновидом профілактики злочинів є оперативно-розшукова профілактика, яка визначається дослідниками як специфічний вид діяльності правоохоронних органів, що здійснюється оперативними підрозділами цих органів та спрямований на недопущення вчинення злочинів, а також своєчасне виявлення та усунення (нейтралізацію) причин і умов, що сприяють їх скоєнню [3, с. 204].

На індивідуальному рівні оперативно-розшукової профілактики на підставі аналізу інформації, яка була отримана оперативним шляхом щодо осіб, які схильні до вчинення злочинів, та про факти щодо кримінально протиправних намірів цих осіб, здійснюється превентивний вплив на особу, яка за своїм антигромадським способом життя спроможна вчинити злочин.

Фахівці в галузі оперативно-розшукової діяльності зазначають, що специфічність оперативно-розшукової профілактики виявляється у тому, що:

- ведеться оперативно-профілактичне спостереження за особами, які поставлені на профілактичний облік у зв'язку з високим ступенем вірогідності їх злочинної поведінки;

- забезпечується успіх індивідуальної профілактики завдяки наявності оперативної інформації щодо контингенту осіб, які можуть встати на злочинний шлях, та особливостях кожної особи, яка допустила антигромадську поведінку;

- фіксується середа місцевих кримінальних активних мешканців, в якій здійснюються оперативно-розшукові заходи щодо розкриття злочинів;

- негласно перевіряються причетність до вчинення злочинів особи, які знаходяться під оперативних спостереженням;

- вивчаються окремі категорії осіб, які представляють оперативний інтерес, їх зв'язки, образ життя, поведінка та минуле для отримання підстав до застосування до неї заходів профілактики [4, с. 590-591].

Як зазначив О. В. Кириченко, індивідуальна оперативно-розшукова профілактика має свій об'єкт впливу. Такими об'єктами є: 1) поведінка та спосіб життя осіб з високою ймовірністю вчинення злочину; 2) соціальні елементи їх особистості, які відображають антисуспільну спрямованість; 3) деякі соціально значущі при формуванні і реалізації умислу психофізичні особливості індивідів; 4) несприятливі умови оточуючого таку особу середовища та життєвого укладу; 5) інші довготривалі діючі обставини, які визначають криміногенну ситуацію і полегшують вчинення злочину [5, с. 91-92]. У свою чергу за об'єктами заходи оперативно-розшукової профілактики поділяються на: а) заходи, спрямовані на нейтралізацію та усунення причин

та умов, які сприяють існуванню злочинності в цілому як негативного соціального явища; б) заходи, спрямовані на нейтралізацію та усунення причин та умов, які сприяють існуванню окремих видів злочинності та вчиненню окремих видів злочинів; в) заходи, спрямовані на нейтралізацію та усунення причин і умов, які сприяють вчиненню конкретного злочину.

Отже, індивідуальна профілактика економічних кримінальних правопорушень повинна бути спрямована, з одного боку, на протидію криміногенним детермінантам, які створюють ситуації, що сприяють вчиненню цих правопорушень, та/або формуванню у конкретної особи наміру їх вчинити, з іншого – вплив на осіб, в яких обґрунтовано або конкретно «діагностується» схильність до вчинення економічного кримінального правопорушення.

Список використаної літератури:

1. Біцюра О. В. Кримінальна поліція як суб'єкт запобігання економічним злочинам : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Дніпро, 2021. 207 с.
2. Шестаков Д. А. Криминология: Новые подходы к преступлению и преступности: Криминогенные законы и криминологическое законодательство. Противодействие преступности в изменяющемся мире : учеб. 2-е изд. перераб. и доп. Санкт-Петербург : Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2006. 561 с.
3. Кириченко О. В., Шевченко О. А. Оперативно-розшукова профілактика злочинів як вид діяльності ОВС України. *Вісник Запорізького юридичного інституту ДДУВС*. 2009. №2. С. 199–206.
4. Оперативно-розыскная деятельность : учеб. 2-е изд., доп. и перераб. ; под ред. К. К. Горяинова, В. С. Овчинского, Г. К. Синилова, А. Ю. Шумилова. Москва : ИНФРА-М, 2004. 848 с.
5. Кириченко О. В. Класифікація заходів оперативно-розшукової профілактики. *Попередження злочинів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності* : матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 груд. 2010 р.). Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2010. С. 91–93.

Варава В. В.

кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри правоохоронної діяльності
Університету митної справи та фінансів

ПРОТИДІЯ ПРОЯВАМ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність питання обумовлена сучасними суспільно-економічними реаліями в Україні, пов'язаними з інтеграційними процесами з реалізації